

Aanvullingen op de Neuropteroidea van Goeree-Overflakkee

door

D. C. GEIJSKES

(Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden)

In het novembern timer van de *Ent. Ber.* 1968, 28 : 211—213, verscheen een eerste opgave over deze insecten van Goeree. Door de activiteit van de heren K. J. HUISMAN, arts te Melissant en P. VROEGINDEWEIJ te Middelharnis, kwam in 1968 weer belangrijk lichtvangst-materiaal binnen, dat verschillende nieuwe soorten voor dit eiland bevatte. Bovendien was ik in de gelegenheid zelf gedurende het weekeinde van 13—15 juli te verzamelen in het Natuurmonument „De Beer” (Kwade Hoek), dank zij de gewaardeerde medewerking van Dr. Z. Y. VAN DE MEER te Den Haag en de opzichter J. VLIETLAND te Goedereede. Tevens verleende de directie van het Waterleidingbedrijf te Ouddorp mij toestemming en hulp, om met de vanglamp aan het waterleidingkanaal te verzamelen.

In het volgende zijn de gezamenlijke resultaten voor de verschillende orden verwerkt, waarin ook enkele exemplaren van vroegere datum (1960, 1961, 1963) uit de collectie van de heer VROEGINDEWEIJ en uit de collectie van het Museum te Leiden (1966) zijn opgenomen. De nieuwe soorten voor het eiland zijn met een * aangegeven. Dat hierbij onder de Trichoptera een faun. nov. sp. tevoorschijn is gekomen, kan als een extra winstpunt worden beschouwd. Het toont aan, dat door het uitkammen van een der minst bekende hoeken van ons land de faunistiek er wel bij vaart. Wederom zijn geprepareerde exemplaren ter documentatie aan de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden toegevoegd. Een woord van dank aan allen die hun medewerking aan dit onderzoek hebben verleend, is hier zeker op zijn plaats.

EPHEMEROPTERA :

- **Cloeon dipterum* (L.) Goedereede, boven sloot in polderland 13.VII., 1 ♀ (D.C.G.); Melissant 30.VII., 1 ♂ (K.J.H.).
- **Caenis macrura* Steph. Ouddorp, kanaal waterleiding in lichtvangst 13-15.VII., 4 ♂ (D.C.G.); Middelharnis 1.VII., 1 ♀; 24.VII., 1 ♀; 27.VII., 1 ♂ 1 ♀; 28.VII., 1 ♂ 2 ♀; 24.VIII., 1 ♀ (P. VR.).

In de oligohaliene wateren van het kustgebied komen beide soorten regelmatig voor, zodat hun aanwezigheid hier te verwachten was.

ODONATA :

- **Ischnura elegans* Vanderl. Kwade Hoek, duinplasje 14.VII., 5 ♂; in vijver (bomkrater?) bij Kwade Hoek 14.VII., 2 ♂ 1 ♀ (paartje in copula); Ooltgensplaat, fortgracht 15.VII., 2 ♀ (D.C.G.).
- **Enallagma cyathigerum* Charp. Kwade Hoek, duinplasje 14.VII., 1 ♂ (D.C.G.).
- **Aeshna mixta* Latr. Middelharnis 24.VIII., 1963, 1 ♀ (ex. coll. P. VROEGINDEWEIJ).
- **Sympetrum striolatum* Charp. Kwade Hoek, duinplasje 14.VII., 1 ♂ juv. (D.C.G.).

Voor zover mij bekend zijn geen libellen van het eiland opgegeven, waardoor met deze vier, overigens gewone soorten, de rij is geopend.

NEUROPTERA :

- **Hemerobius humulinus* L. Middelharnis 3.VIII, 1 ♂ (P. VR.).
Hemerobius stigma Steph. Ouddorp bij Waterleiding Sta. op *Pinus* 15.VII, 1 ♂
 3 ♀ (D.C.G.).
Boriomyia subnebulosa (Steph.) Middelharnis 10.IX, 1 ♀ (P. VR.).
 **Wesmaelius concinnus* (Steph.) Ouddorp bij Waterleiding Sta. op *Pinus* 15.VII,
 1 ♂ (D.C.G.).
Chrysopa carnea Steph. Middelharnis 2.VIII.1960, 1 expl.; 30.II.1961, 2 expl.
 in werkplaats (P. VR.); St. Christoffeldijk bij Sommelsdijk 3.V.1966, 1
 expl. (Ph. PRONK); Melissant 6.VIII, 1 expl.; 8.VIII, 2 expl.; 9.VIII,
 1 expl.; 4.X, 1 expl. (K.J.H.).
Chrysopa ventralis var. *prasina* Burm. Kwade Hoek, in *Ulmus*-heg 13—15.VII,
 13 expl. (D.C.G.).
 **Chrysopa albolineata* Killington. Ouddorp bij Waterleiding Sta. op *Pinus* 15.VII,
 1 expl. (D.C.G.).
Chrysopa perla (L.) Kwade Hoek 13—15.VII, 2 expl. (D.C.G.).
 **Chrysopa abbreviata* Curt. Melissant 8.VIII, 1 expl. (K.J.H.).
Chrysopa phyllochroma Wesm. Melissant 1.VII, 1 expl. (K.J.H.).

Onder de nieuwe soorten is *Wesmaelius concinnus* hier een onverwachte verschijning. Zij is bekend van de Veluwe, Brabant en Limburg maar werd ook in Den Haag, Bloemendaal en Halfweg aangetroffen. De soort is gebonden aan *Pinus*, waarop de larven zich te goed doen aan bladluizen.

Hemerobius humulinus is een gewone soort, die meestal op loofhout, soms op Coniferen, gevonden wordt.

Chrysopa albolineata komt verspreid door Nederland voor. Ze werd in de duinen van Noord- en Zuid-Holland aangetroffen en haar aanwezigheid op Goeree is dus niet te verwonderen.

Chrysopa abbreviata wordt in de duinen (van Terschelling tot Zeeuws-Vlaanderen) meer aangetroffen dan in het binnenland (Groningen, Drente, Brabant), maar was nog niet van Goeree opgegeven.

MECOPTERA :

Panorpa communis L. Kwade Hoek, tussen onkruiden aan de binnenrand van de duinen 13—15.VII, 2 ♂ (D.C.G.).

Deze algemene soort is op Goeree niet gewoon en wellicht beperkt tot wat ruige plaatsen aan de binnenrand van de duinen.

TRICHOPTERA :

- **Agraylea multipunctata* Curt. Ouddorp, kanaal Waterleiding in de duinen 13—15.VII, talrijk in lichtvangst (D.C.G.); Middelharnis 3.VIII, 1 ♀ (P. VR.).
 **Agraylea pallidula* McL. Middelharnis 30.VII, 1 ♂ 1 ♀ (P. VR.); Melissant 30.VII, 1 ♀ (K.J.H.).
 **Cyrnus flavidus* McL. (Kol.) Melissant 29.VIII, 2 ♂; 6.IX, 1 ♂ (K.J.H.).
 **Ecnomus tenellus* (Ramb.) Middelharnis 1.VII, 2 ♀; 28.VIII, 1 ♂ (P. VR.).

- **Phryganea grandis* L. Middelharnis 3.VI, 1 ♂ (P. VR.).
- **Trienodes (?) reuteri* McL. Middelharnis 16.VI, 2 ♀ (P. VR.).
- **Athripsodes senilis* (Burm.) Middelharnis 16.VI, 1 ♀ (P. VR.).
- **Athripsodes aterrimus* (Steph.) Middelharnis 1.VII, 3 ♂ 7 ♀ (P. VR.).
- Mystacides longicornis* (L.) Melissant 13.VII, 1 ♂ (K.J.H.); Ouddorp kanaal Waterleiding 13—15.VII, talrijk in lichtvangst (D.C.G.); Middelharnis 10.IX, 1 ♀ (P. VR.).
- Oecetis ochracea* (Curt.) Middelharnis 12.VI, 1 ♂; 29.VII, 2 ♂; 30.VII, 1 ♀; 27.VIII, 1 ♂; 10.IX, 2 ♂ 2 ♀ (P. VR.); Melissant 9.IX, 1 ♀ (K.J.H.).
- Oecetis furva* (Ramb.) Middelharnis 1.VII, 2 ♀; 12.VII, 1 ♀; 14.VII, 1 ♀ (P. VR.).
- **Oecetis lacustris* (Pict.) Ouddorp, kanaal waterleiding, in lichtvangst 13—15.VII, 1 ♂ (D.C.G.); Middelharnis 30.VII, 1 ♂ (P. VR.).
- Grammotaulius nigropunctatus* (Retz.) Ouddorp, kanaal Waterleiding, in lichtvangst 13—15.VII, 1 ♂ (D.C.G.).
- Grammotaulius nitidus* (Müll.) Melissant 29.VIII, 1 ♂ (K.J.H.).
- Limnephilus marmoratus* Curt. Ouddorp, kanaal Waterleiding, in lichtvangst 13—15.VII, 1 ♂ 2 ♀ (D.C.G.); Middelharnis 8.IX, 1 ♂ (P. VR.).
- **Limnephilus vittatus* (Fabr.) Melissant 13.VI, 1 ♂ (K.J.H.).
- Limnephilus affinis* Curt. Middelharnis 3.V, 1 ♂; 28.V, 1 ♂ 1 ♀; 10.IX, 1 ♂ 1 ♀; 19.IX, 1 ♂; 23.X, 1 ♂; 31.X, 1 ♂ (P. VR.); Melissant 10.V, 1 ♀; 26.V, 2 ♀; 29.V, 1 ♀; 28.VIII, 1 ♀; 9.IX, 1 ♂ 1 ♀; 16.IX, 1 ♂; 4.X, 1 ♂; 5.X, 2 ♀; 23.X, 1 ♀ (K.J.H.); Ouddorp, kanaal Waterleiding, in lichtvangst 13—15.VII, 2 ♂ 1 ♀ (D.C.G.).
- Limnephilus auricula* Curt. Melissant 14.VI, 1 ♂ (K.J.H.).
- Stenophylax permistus* McL. Middelharnis 25.IV, 1 ♀; 9.V, 1 ♂; 21.X, 1 ♀; 23.X, 1 ♂ (P. VR.); Melissant 23.X, 1 ♀ (K.J.H.).

Met de 10 nieuwe opgaven voor het eiland is het aantal soorten thans tot 23 gestegen. De belangrijkste hieronder is een *Trienodes* sp., waarvan twee wijfjes verzameld zijn door de heer VROEGINDEWEIJ te Middelharnis, maar de heer HUISMAN ving ook een wijfje te Ritthem op Walcheren (2.VIII.1968). Deze wijfjes zijn gekenmerkt door opvallend kleine valven en onderscheiden zich hierdoor direct van de gewone soort *T. bicolor* Curt., waarvan de wijfjes juist zeer grote valven bezitten. Ze komen het meest overeen met de wijfjes van *T. reuteri* McL., een nog voor Nederland onbekende soort. MCLACHLAN (1874—1880) beschreef haar oorspronkelijk naar een ♂ uit Zweden en één uit Finland. BRINDLE (1966) vond de soort in Engeland „in large numbers at Spurn, East Yorkshire, in July 1963”, beschreef de larve en geeft aan „characteristic of saline habitats”. KIMMINS (1964) onderzocht de imagines, maar beschreef beide seksen helaas onder de naam *T. simulans* Tjeder en gaf goede afbeeldingen van de genitalia. PELHAM-CLINTON (1966) herstelde deze fout en beschreef voor Engeland de echte *T. simulans* met afbeeldingen van de genitalia naar materiaal van Schotland uit de coll.-MORTON. Volgens de laatste auteur was de mening van Prof. FORSSLUND „that in Sweden *T. simulans* was replaced in salt-marsh areas by the

closely related *T. reuteri*". Intussen bleek mij, dat ook *T. simulans* in Nederland voorkomt, maar deze soort ontwikkelt zich uit stromend water. Daarover zal elders worden gerapporteerd. De bevestiging van mijn vermoeden, dat *T. reuteri* ook in het brakke water van Nederland leeft, zal door de vondst van mannetjes geleverd moeten worden.

De lichtvangsten te Melissant en te Middelharnis uitgevoerd tonen aan, dat de soortensamenstelling in het kleigebied van Overflakkee afwijkt van die in het duingebied van Goeree. Van de 23 soorten zijn tot heden 8 alleen in het kleigebied gevonden, terwijl 5 soorten alleen in de duinen zijn aangetroffen. De overige 10 soorten komen in beide gebieden voor. Het is te voorzien, dat bij voortgezet onderzoek deze scheiding voor de bestaande duin-soorten enerzijds en de klei-soorten anderzijds zich zal wijzigen, maar toch is een kern van oligotrofe duinwaterinsekten en polytrofe brakwatersoorten in het kleiland te verwachten. De tijd zal leren, welke soorten wij hiertoe uiteindelijk zullen moeten rekenen.

Summary

In 1968 important additional material on Neuropteroid insects was collected mostly in lighttraps in the island of Goeree-Overflakkee in the south-western parts of Holland. New records are: 2 Ephemeroptera, 4 Odonata, 4 Neuroptera and 10 Trichoptera. Among the last a species of *Triaenodes* proved to be new for the Netherlands fauna, probably belonging to *T. reuteri* McL., but only females were at hand.

Genoemde literatuur

1. BRINDLE, A., 1966. The larva of *Triaenodes reuteri* McLachlan (Trichoptera, Leptoceridae). *Ent. Rec.* 78 : 130—133, Fig. 1—5.
2. KIMMINS, D. E., 1964. *Triaenodes simulans* Tjeder in Britain (Trichoptera, Leptoceridae). *Entomologist* 97 : 40—44, Fig. 1—11.
3. MCLACHLAN, R., 1874-1880. A monographic Revision and synopsis of the Trichoptera of the European Fauna, London.
4. PELHAM-CLINTON, E. C., 1966. *Triaenodes reuteri* McLachlan, a species to be restored to the British list; and a redescription of *T. simulans* Tjeder (Trichoptera, Leptoceridae). *Entomologist* 99 : 47—50, Fig. 1—5.

Nymphalis antiopa L. op Schouwen (Lep., Nymphalidae). De rouwmantel wordt maar heel zelden in het westen van het land waargenomen en is in dit gebied stellig niet inheems. De schaarse meldingen betreffen altijd ver van hun biotoop afgedwaalde zwerfers. Het lijkt me niet onmogelijk, dat zo een dier zijn tocht nog verder westwaarts voortzet en zo in Engeland terecht komt, hoewel de lepidopterologen daar van mening zijn, dat hun zeer zeldzame immigranten uit Scandinavië afkomstig zijn.

De heer J. P. C. BOOT te Haamstede schreef me, dat 31 augustus 1968 een *antiopa* in het duingebied van Schouwen tussen Haamstede en Westenschouwen gezien was, wat voor dit gebied wel iets zeer bijzonders is. — LPK.